

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Факультет міжнародної економіки

(назва)

**Кафедра економіки та управління національним
господарством**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної
роботи

_____.

“ _____ ” _____ 20__ року

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Організаційна поведінка

(шифр і назва навчальної дисципліни)

спеціальність

“Управління персоналом і економіка праці
факультет/центр міжнародної економіки

Дніпро – 20__ рік

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета вивчення дисципліни «Організаційна поведінка» полягає у виробленні навичок вивчення індивідуально-психологічних характеристик особистості, її мотивації та ставлення до різних складових трудового процесу, вертикальних і горизонтальних комунікацій та міжособистісних стосунків, тенденцій організаційного розвитку та реакцій на зміни, що відбуваються. Це дає змогу ідентифікувати, зрозуміти й спрогнозувати людську поведінку в конкретних ситуаціях та формувати організаційну культуру.

Завданням навчальної дисципліни є оволодіння студентами професійними знаннями і навичками, необхідними для раціональної організації праці, важливими чинниками чого є урахування індивідуальних та групових реакцій на структурні, кадрові і виробничі зміни, вдосконалення оточуючого середовища, розробка ефективної стратегії розвитку підприємства (організації), формування політики оптимальної мобілізації ресурсів.

Після вивчення дисципліни "Організаційна поведінка" студенти повинні:

Знати сутність основних понять і категорій організаційної поведінки; методики використання базових інструментів управління поведінкою; характеристики впливу різних факторів на поведінку людей в організації; базові інструменти управління поведінкою людей на індивідуальному, груповому та організаційному рівнях.

Уміти розробляти мотиваційний механізм управлінської діяльності в організації; механізм формування функціональної поведінки працівників організації; обирати ефективний стиль лідерства; використовувати сучасний інструментарій в управлінні поведінкою людей в організації; координувати взаємодію між органами управління, підрозділами організації (виконавцями). Управляти конфліктами; знаннями між підрозділами, групами, індивідами в організації; аналізувати досягнення поставлених перед організацією.; розробляти та обґрунтовувати напрямки розвитку організаційної культури; планувати особистий розвиток та кар'єру працівників в організації; формувати систему адаптації та розвитку персоналу в організації; здійснювати ефективну комунікацію в організації; розробляти систему навчання персоналу організації; адаптації нових членів колективу до організаційної культури підприємства; обирати оптимальні види і форми навчання персоналу; використовувати форми та методи дослідження поведінки людей в організації.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1.

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПОВЕДІНКА ОСОБИСТОСТІ

Тема 1. Концептуальні основи організаційної поведінки

Концептуальні засади організаційної поведінки. Основні елементи концепції. Організація як система. Соціальна і психологічна підсистеми. Аналіз організаційної поведінки з погляду індивідуума, групи та організації в цілому.

Об'єкти вивчення організаційної поведінки і різноманітні підходи.

Історичний аспект. Науковий менеджмент. Біохевристські науки. Підхід до організаційної поведінки з точки зору «наукового методу». Оцінні підходи.

Природа роботи менеджера в організації: ролі, функції, необхідні навички і компетенція. Роль менеджера в регулюванні організаційної поведінки: побудова взаємовідносин, передавання інформації, прийняття рішень.

Тема 2. Людина в системі організаційної поведінки

Особисті (індивідуальні) системи в організації. Цілі, уявлення, компетентність. Взаємовідносини "індивід-організація".

Поняття індивідуальності. Теорії індивідуальності та розвитку індивідуальності. Психологічні теорії, теорії рис, гуманістичні, соціально-навчальні теорії. Теорія К. Арджиріса. Ознаки індивідуальності: орієнтація контролю; стиль вирішення проблеми; макіавеллізм тощо. Управління індивідуальними відмінностями.

Цінності і ставлення. Типи цінностей: теоретичні, економічні, естетичні, соціальні, політичні, релігійні. Компоненти ставлень.

Тема 3. Управління поведінкою індивіда

Визначення соціальної ролі в організації. Детермінанти виконання соціальних ролей. Особистісний потенціал працівника та його вплив на поведінку в організації.

Сутність «я»-концепції. Захисна поведінка та її механізм.

Модель Майєрс — Бриггс. Комбінування типів і особливості поведінкових реакцій. Методи визначення типу особистості та моделювання програм індивідуальної поведінки. Психометрична концепція.

Трансактний аналіз Е. Берна та напрями його використання в управлінні індивідами.

Маніпуляції в організації. Сутність маніпулятивної поведінки та заходи з її обмеження. Психологічні методи впливу на працівників.

Тема 4. Мотивація та винагорода

Людські потреби і винагородження. Мотивація як процес спонукання індивіда чи групи людей. Мотиви та потреби людини. Процес мотивації в системі організаційної поведінки. Мотиваційне поле. Разові настанови щодо мотивації виконання роботи.

Змістовні теорії мотивації: теорія потреб А.Маслоу, двочинникова теорія Ф. Герцберга, теорія «Х» та «У» Д.МакГрегора, теорія Д. Мак-Клелланда, теорія К.Алдерфера. Процесні теорії мотивації. Теорія очікування В.Врума. Теорія справедливості Дж. Адамса, теорія Портера-Лоулера. Теорія результативної валентності Дж. Аткинсона. Теорія біхевіоризму. Основні категорії біхевіоризму. Теорія «поведінки людини» К. Арджиріса. Теорія «Z» В. Оучі.

Регулятори мотивації та основні мотиватори організаційної поведінки. Мотиваційні засоби менеджера. Види винагород. Методи соціального впливу та морального стимулювання. Процес навчання в системі організаційної поведінки.

Змістовний модуль 2.

УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ

Тема 5. Формування груп та команди в організаціях

Групи і команди в організації. Умови та критерії груп. Причини об'єднання людей у групи та команди. Компоненти ефективної роботи груп. Типи груп і команд: функціональна група, неформальна група і цільова група. Ознаки колективу. Чинники, що зумовлюють появу неформальних груп. Основні відмінності формальних та неформальних груп. Чинники, що впливають на ефективність роботи групи. Групові норми. Модель «потенційної віддачі». Організаційний фактор. Статус та ролі членів групи. Види групових ролей: цільові, підтримуючі, негативні ролі.

Тема 6. Поведінковий аспект прийняття управлінських рішень

Сутність управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень: ухвалення рішення в умовах визначеності, в умовах ризику, в умовах невизначеності. Етапи раціонального ухвалення управлінського рішення.

Групове ухвалення рішення в організаціях. Недоліки групових рішень. Адміністративна модель ухвалення рішення. Роль інформації в прийнятті рішень. Вимоги до інформації. Джерела інформації. Комунікативний процес в управлінні. Методи вдосконалення міжособистісних комунікацій.

Тема 7. Влада і лідерство Групова динаміка (влада, вплив, лідерство) і розвиток груп в організації

Динамічні процеси в групах та методи їх вивчення (соціометрія, інтеракційний аналіз). Групова згуртованість та розпад груп. Групове мислення та феномен групового ризику. Модель групової динаміки Дж. Хоманса. Міжгрупові взаємодії. Фази групового розвитку.

Влада, її засади, форми і тактичні прийоми. Джерела влади в організації. Підлеглість і зона індиферентності. Прийняття теорії повноважень. Опір владному тиску в групах. Методи корекції поведінки в системі «керівник-підлеглий» у світлі нової філософії менеджменту.

Організаційна політика, її види, зв'язок з владою. Управлінські перспективи влади і впливу. Засоби психологічного впливу на поведінку підлеглих. Делегування повноважень як метод формування потрібних зразків поведінки. Контроль та поведінка.

Поняття лідерства. Теорії лідерства. Типи лідерства. Покарання і заохочення лідерства. Використання теорій лідерства під час відбору персоналу і в тренінгу.

Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Влада в управлінні. База і баланс влади. Види влади. Джерела влади керівника. Природа лідерства. Теорії лідерства. Теорія харизматичного підходу. Теорія поведінкового підходу. Теорія ситуаційного підходу.

Тема 8. Організація роботи індивіда. Управління кар'єрою

Сутність організаційної культури. Види організаційних культур. Елементи та стадії формування організаційної культури. Організаційна культура в сфері комунікацій. Культура і методика проведення ділових переговорів, виробничих нарад. Ділове листування. Методика визначення особистісних якостей співробітника: анкетування, тестування тощо. Духовна культура та моральні якості керівника. Етика і соціальна відповідальність в організації.

Принципи та методи проектування роботи в організації. Поняття проектування роботи. Цілі проектування роботи. Критерії правильності проектування роботи.

Стратегії перепроєктування роботи з урахуванням якостей і потреб особистості та мотиваційних характеристик роботи: стандартизація та спрощення завдань, збільшення та чергування завдань, збагачення праці, альтернативні розклади роботи. Аналіз мотиваційного потенціалу роботи та проектування роботи з урахуванням її мотиваційних характеристик.

Використання інструменту управління за цілями для управління функціональною поведінкою індивіда.

3. Рекомендована література

Базова

1. Баранова И. П. Организационное поведение. – М.: Инфра-М, 2007. – 365 с.
2. Басенко В. П., Жуков Б. М., Романов А. А. Организационное поведение. – М.: Издательский дом Дашков и К, 2011. – 384 с.
3. Згонник Л. В. Организационное поведение: учебник. – М.: ИТК «Дашков и К», 2011 – 232 с.
4. Кочеткова А. И. Организационное поведение и организационное моделирование. М.: – Дело АНХ, 2011. – 312 с.
5. Литвинюк А. А. Организационное поведение : учебник для бакалавров / А. А. Литвинюк. — М. : Издательство Юрайт, 2012. — 505 с.
6. Максвелл Дж. Мотивация решает все. - М.: Издатель: ПОПУРРИ, 2009. – 160 с.
7. Організаційна поведінка: Навч.-метод. посібник для са-мост. вивч. дисц. / Л. М. Савчук, Н. Ю. Бутенко А. М. Власова та ін. — К.: КНЕУ, 2001. — 249 с.
8. Організаційна поведінка / Д.Гелрігел, Дж.В.Слокум-молодший, Р.В.Вудмен, Н.С.Бренінг Пер. з англ. І.Тарасюк, М.Зарицька, Н.Гайдукевич. - Видавництво: Основи- 2001 - 726 с.
9. Организационное поведение : учебник / Л. Г. Зайцев, М. И. Соколова. - Москва: Магистр, 2010. - 459 с.
10. Платонов Ю. П. Организационное поведение. – М.: Издатель: Речь, 2012 – 720 с.
11. Русинка І. Конфліктологія. –К: Професіонал, 2007. – 334 с.
12. Савельєва В. С., Єськов О.Л., Вакуленко В. М. Організаційна поведінка. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ , 2012 – 240 с.

Додаткова література:

1. Грей К. Организации. Теории, конфликты и менеджеры. – М.: Гуманитарный центр, 2008.- 193 с.
2. Грошев И. В., Юрьев В. М. Менеджмент организационной культуры. – М.: МПСИ, МОДЭК, 2010.- 210 с.
3. Егоршин А. П. Мотивация трудовой деятельности. – М.: Инфра-М, 2011.- 153 с.
4. Зайцев Г. Г., Черкасская Г. В. Управление деловой карьерой. – М.: Академия, 2007.- 135 с.
5. Исхакова М. Тимбилдинг. Раскрытие ресурсов организации и личность. – М.: Речь, 2010.- 216 с.
6. Камышина Н. Н., Островская И. В., Пьяных А. В. Менеджмент и лидерство. – М.: РЭОТАР-Медиа, 2009.- 312 с.
7. Кибанов А. Я., Баткаева И.А., Митрофанова Е.А., Ловчева М.В. Мотивация и стимулирование трудовой деятельности. – М.: Инфра-М, 2011.- 293 с.
8. Коноваленко М. Ю. Моделирование деловой карьеры. – М.: Дашков и Ко, 2009. – 221 с.
9. Кошелев А.Н., Иванникова Н.Н. Конфликты в организации. Виды, назначение, способы управления. – М.: Альфа-Пресс, 2007. – 325 с.
10. Кузнецов И. Н. Деловое общение. – М.: Дашков и Ко, 2011. – 342 с.
11. Маслоу А. Мотивация и личность. – М.: Директмедиа Паблишинг, 2008. – 257 с.
12. Оксина К. Э. Организационное поведение. – М.: Кнорус, 2009. – 315 с.
13. Резник С. Д., Игошина И. А. Организационное поведение: практикум. – М.: Инфра-М, 2010. – 175 с.
14. Спивак В.А. Организационное поведение: конспект лекций. – М.: Юрайт, 2011. – 149 с.
15. Стивен П. Р. Основы организационного поведения. – М.: Вильямс, 2006. – 342 с.
16. Тихомирова О.Г. Организационная культура. Формирование, развитие и оценка. – М.: Инфра-м, 2011. – 286 с.
17. Шавкун І.Г. Сучасна організаційна культура: сутність, структура, атрибути і функції // Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. – К.: ВІР УАН, 2011. – Вип. 47 (5). - С. -326-334.

18. Шавкун І.Г. Організаційна культура: ціннісний аспект // Гілея: науковий вісник": Збірник наукових праць.- К., 2012. Випуск 57 (2) – С. 425-431
19. Шейн Э. Организационная культура и лидерство. – СПб.: Питер, 2011. – 342 с.
20. Эберхард Г. Ф. Конфликты на работе. Как их распознавать, разрешать, предотвращать. – М.: СмартБук, 2011. – 241 с.